

Oponentský posudek k disertační práci

Petry Bandhauer

Nábožensko-pedagogický systém Marie Monessori v ekumenické katechezi

Zpracovala Ludmila Muchová

Formální a stylistická úroveň práce

Předložená práce obsahuje celkem 229 stran samotného textu a téměř 100 stran příloh, které ovšem tvoří nedílnou součást textu. Představují totiž v historii katechezí vycházejících z pedagogiky Marie Montessori první českou verzi, a to v systému Goodly Play. Obsahově tak završují práci a dosvědčují vhléd autorky do popisované problematiky.

Autorka vychází důsledně jak z pramenné literatury, která se týká nejen samotné práce M. Montessori, ale i několika generací jejích následovníků. Neunikl jí ani vývoj v rámci ČR, cituje i důležité české autory, kteří se montessoriovské pedagogice věnovali v minulosti. Dobře pracuje i se sekundární literaturou. Celkově odpovídá volba i počet odborných pramenů běžně požadované úrovni disertační práce.

Autorka ne zcela dobře zvládla grafickou úpravu tak rozsáhlého textu. Čtenář na tuto skutečnost narazí už u nepřehledně členěného obsahu práce, dále se v textu často vyskytuje nejednotná úprava odsazení odstavců, nejednotná úprava přímých citací, na s. 127 zřejmě chyba v užití několika horních indexů nebo opakující se s. 148, na mnoha místech tiskové chyby.

Studium cizojazyčné literatury se projevilo negativně ve stylu vyjadřování autorky, který je na některých místech příliš poplatný původnímu zdroji (např. s. 159 – parafráze Susanne Heine, apod.).

Tyto nedostatky však neznamenají podstatné snížení kvality práce, pouze ji zpřehledňují a stěžují poněkud orientaci čtenáře.

Obsahová stránka práce

Autorka vymezuje cíl práce poněkud nejasně: jednak jako provedenou analýzu náboženského rozměru výchovy v pojetí M. Montessori, jednak „ji zajímají“ i katechetické směry, které z ní vzešly, dále jako provedenou analýzu jejího pojetí dítěte v náboženském rozměru jeho osobnosti vzhledem ke křesťanským teologickým antropologiím 20. století. Celek práce však představuje také pokus o poučené uvedení do praxe nedělních škol katecheze Goodly play v českém prostředí.

Domnívám se, že hlavní problém práce spočívá v označení konceptu M. Montessori jako konceptu nábožensko-pedagogického. Autorka totiž pouze konstatuje, že náboženská výchova byla v kontextu doby a kultury, ve které Montessori působila jako lékařka a pedagožka, neodmyslitelnou součástí každého vzdělávání a výchovy. Konstatuje také, že se jí věnovala z hlediska své pedagogické koncepce. Montessori přitom zřejmě vycházela pouze ze znalostí oficiálního učení římskokatolické církve. Proto se její zájem ubíral především směrem zpřístupnění obsahu a významu římskokatolické liturgie, která se v té době odehrávala v jazyce nesrozumitelném jak pro dospělé, tak pro děti – v latině. Montessori také opakuje logiku tehdejší katolické školní katecheze, která směřuje od

stvoření k víře v Ježíše Krista jako spasitele a končí lekce o Duchu svatém. Tato logika byla přerušena ve dvou časových bodech – Vánoce a Velikonoce. Katechismová metoda byla pro ni naprosto neakceptovatelná. Montessori vztáhla tyto obsahy ke svému pedagogickému systému a vložila do něho jako důležitou komponentu porozumění římskokatolické liturgii. Nebyla však teoložka a ani se za ni nepovažovala, nepovažovala to ani za potřebné. Náboženská pedagogika je ovšem vědecký obor, který považuje vedle pedagogických, psychologických a dalších humanitních a sociálních věd za důležitou vztažnou vědu teologii ve všech jejích oborech. V italském a španělském prostředí navíc ovšem diskuse nad „katechismovou metodou“ německých zemí, která vedla ke vzniku oboru náboženská pedagogika na pomezí mezi humanitními a sociálními vědami a teologií, nehrála zřejmě větší roli.

Na první pohled by se tedy zdálo, že nedává přílišný smysl srovnání jejího pojetí osobnosti dítěte s velkými teologickými antropologiemi 20. století (Pannenberg a Rahner) podobně jako srovnání s Komenským v úvodu práce, který sám sebe považoval v první řadě za teologa a ve své pedagogické koncepci vycházel z vědomí blížícího se konce světa.

Autorka práce však má v úmyslu především obhájit katecheze, které navázaly na dílo M. Montessori, jako didaktickou cestu vhodnou pro obnovu katecheze v rámci různých křesťanských církví. Když takto porozumíme cíli její práce, porozumíme i potřebě vyrovnat se s námitkami, které mohou vycházet z oficiální věrouky křesťanských (zejména reformovaných) církví. Nepřekvapí proto, že je to především téma hříchu a „dědičného hříchu“ a Boží milosti. A samotný způsob provedené komparace považuji za zdařilý. Ukázal na jejich částečnou afinitu, částečné míjení se a zejména v pojetí lidské přirozenosti jako nakloněné ke zlu (v křesťanské teologii) versus přirozené dobroty dítěte (v pojetí M. Montessori) jako nekompatibilní. V tomto smyslu oceňuji také autorčin hluboký vhled do samotného konceptu pedagogiky M. Montessori i do jeho dalšího vývoje v katechezích Goodly Play a v katechezi Dobrého pastýře.

Autorce kladu otázku, proč nevěnovala větší pozornost umístění konceptu M. Montessori v proudech psychologického a pedagogického myšlení 1. poloviny 20. století.

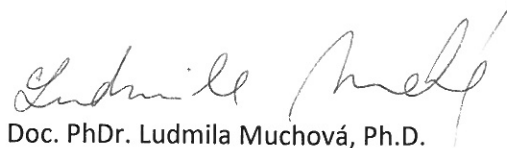
Kladu také otázku, zda důraz obou katechezí (Goodly Play i Dobrého pastýře) na neměnnost všech didaktických prvků konceptu nevede k ustrnutí na historicky neaktuální podobě katecheze.

Chci také upozornit na význam výchovné a vzdělávací práce v církevní MŠ sester Kongregace Nejsvětější svátosti v Českých Budějovicích, které byly po roce 1989 průkopnicemi katecheze Dobrého pastýře, a které také zprostředkovaly první kontakty pracovním katechetickým center v Hradci Králové a v Olomouci s polskými lektory.

Závěr

I přes uvedené nedostatky oceňuji práci zejména vzhledem ke kontextu církevní praxe, v jejímž rámci usiluje autorka o zvýšení kvality katechetické práce v křesťanských církvích, a činí tak s odborným vhladem do problému zejména ve vztahu k rozvoji křesťanské teologické antropologie a alternativním pedagogickým směrům 20. století. K dalšímu propracování doporučuji dialog mezi teologickou antropologií a současnými pedagogickými a psychologickými směry, ze kterých vycházejí nové didaktické koncepty pro náboženskou výchovu a vzdělávání.

Práci doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.